

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie

(COM(2015) 339 final)

(2016/C 082/04)

Zpravodaj: Lutz RIBBE

Dne 14. října 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie

(COM(2015) 339 final).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. ledna 2016.

Na 513. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. ledna 2016 (jednání dne 20. ledna 2016), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 209 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá analýzu Komise a důrazně podporuje její návrhy. Je nejvyšší čas, aby se spotřebitel stal ústředním bodem evropské energetické politiky a aby získal rozsáhlé možnosti aktivní účasti.

1.2. „Překážky bránící [...] ve vlastní výrobě a spotřebě“, o nichž Komise ve svém sdělení hovoří, představují problém, který je třeba naléhavě řešit, dokument však bohužel dostatečně nerozvádí, kde a jakým způsobem se tyto překážky konkrétně projevují a co přesně je třeba učinit k jejich odstranění. Komise by k těmto otázkám měla vypracovat samostatný dokument.

1.3. EHSV považuje přístup Komise, který spočívá v rozpoznání místních podmínek, v jejich rozsáhlejším zohledňování a podpoře a v zapojení místních účastníků trhu, za správný.

1.4. Otázka, jakým způsobem mají být energetické systémy uspořádány, má strategický význam. Pro vybudování nejefektivnějšího celkového systému je potřebná hospodářská soutěž, což se zdaleka netýká pouze výroby energie a jejího běžného uvádění na trh.

1.5. Ústřední význam bude mít reakce strany poptávky. Pro tento účel musí být kromě jiného nejprve vytvořeny technické podmínky i na straně spotřebitele („inteligentní měřiče“, „inteligentní sítě“), které by měly být vnímány a financovány jako součást rozvoje sítě.

1.6. Systémy reakce strany poptávky by spotřebitelům měly umožnit nejen to, aby přizpůsobili svou spotřebu energie a ušetřili tak peníze. Komise naprosto oprávněně konstatovala, že „kombinace možností decentralizované výroby a skladování s pružností na straně poptávky může spotřebitelům v ještě větší míře umožnit, aby se stali svými vlastními dodavateli a správci, pokud jde o jejich energetické potřeby (resp. jejich část), stali se výrobci i spotřebiteli a snížili své náklady na energii“⁽¹⁾ (tzv. prosumer).

1.7. Je nezbytné vytvořit nové systémy pobídek, které budou odměňovat takové formování vlastní spotřeby energie, přímých dodávek energie, jakož i skladování přebytečné energie a zajišťování vyrovnávací energie, tj. aktivní reakci strany poptávky, které bude ve prospěch systému.

⁽¹⁾ COM(2015) 339 final.

1.8. Z přínosů nového přístupu založeného na spotřebitelích vyrábějících energii, které Komise vylíčila, vyplývá, že tento přístup bude více než pouhým doplněním „centralizovaných zdrojů“. Jde o to, aby se spotřebitelé – tj. podniky, občané, komunální služby atd. – mohli nezávisle rozhodnout, zda se i prostřednictvím aktivní výroby, vlastní spotřeby energie, jejího skladování a také uvádění na trh ujmou aktivní úlohy v budoucím energetickém systému.

1.9. Komise ve svém sdělení nevymezila vlastní výrobu a spotřebu dostačujícím způsobem. Z uvedených příkladů je patrné, že „přístup založený na spotřebitelích vyrábějících energii“ vnímá příliš úzce. EHSV se domnívá, že vlastní výroba a spotřeba musí být pojímána mnohem širěji než jen jako samostatně vyrobená a spotřebovaná elektrická energie z vlastního zařízení mimo veřejnou síť.

1.10. Vznikají i jiné formy širěji chápaných komunitních struktur aktivních spotřebitelů (prozumentů), jsou jim však kladeny značné překážky. Zavedení nových obchodních modelů by posílilo spotřebitele v jeho nové, aktivní úloze a přineslo by zcela nové možnosti vytváření hodnoty. Tyto modely musí být v „nové politice pro spotřebitele elektrické energie“ bezpodmínečně zohledněny.

1.11. Rozsáhleji koncipované formy vlastní výroby a zásobování energií, které (samozřejmě za poplatek) využívají veřejných sítí, umožňují, aby i nájemníci, menší podniky či členové družstev hráli na trhu s energií aktivní a odpovědnou úlohu a aby generovali příjmy, resp. vytvářeli úspory. Úzké vymezení pojmu vlastní výroby a spotřeby je tudíž z hlediska sociální politiky nespravedlivé a z hlediska hospodářské politiky diskriminující.

1.12. Decentralizovaný energetický systém, který se Komise snaží prosadit, vyžaduje rovněž decentralizované tržní přístupy⁽²⁾. Spotřebitel by měl mít možnost svobodně si vybrat nejen distributora, ale i výrobce energie.

2. Úvod (shrnutí sdělení Komise)

2.1. Cílem rámcové strategie pro energetickou unii je vytvořit energetickou unii, „jejímž jádrem jsou občané, kteří přijmou odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívají výhod plynoucích z nových technologií v zájmu snížení svých nákladů a aktivně se podílejí na trhu, a kde je zranitelným spotřebitelům poskytována ochrana“⁽³⁾.

2.2. Odvětví energetiky v Evropě se sice v posledních letech velmi změnilo, ale spotřebitelé – tj. domácnosti, podniky a průmysl – nemohli a nemohou plně využívat výhod probíhající transformace energetiky, tj. řídit svou spotřebu a snižovat své náklady, a to mimo jiné z těchto důvodů:

- nedostatečná transparentnost v oblasti nákladů, spotřeby a nabídky produktů,
- rostoucí podíl síťových poplatků, daní, a zejména dalších poplatků na konečném účtu za elektřinu,
- nedostatečná konkurence na mnoha maloobchodních trzích, chybějící odměna za aktivní účast a obtíže při změně dodavatele,
- nedostatečně rozvinuté trhy s energetickými službami pro domácnosti a v oblasti reakce strany poptávky,
- překážky bránící ve vlastní výrobě a spotřebě,
- nerovný přístup k informacím a vysoké překážky vstupu na trh pro nové konkurenty, což zpomaluje přijímání dostupných vyspělých technologií a postupů, jako jsou inteligentní měření, inteligentní spotřebiče, distribuované zdroje energie a zlepšování energetické účinnosti.

2.3. Nové uspořádání trhu s elektřinou⁽⁴⁾, využívání nových technologií, jakož i nové a inovativní společnosti poskytující energetické služby by měly všem spotřebitelům umožnit, aby se plně zapojili do transformace energetiky, a lépe tak řídili svou spotřebu energie s cílem dosáhnout energeticky účinných řešení, a tím ušetřili peníze a celkově snížili spotřebu energie.

⁽²⁾ Viz TEN/577 Zahájení veřejné konzultace o novém uspořádání trhu s energií – viz strana 13 v tomto čísle Úředního věstníku.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, s. 2.

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

2.4. Současně se musí změnit také úloha spotřebitele: musí mít nejen schopnost lépe a pružněji reagovat na nabídku energie a energetických služeb a využívat ji, ale také možnost ujmout se aktivní úlohy výrobce energie.

2.5. Komise zmiňuje „tři pilíře strategie“, kterou tvoří

a) možnost spotřebitelů jednat,

b) technické inovace v oblasti „inteligentních domácností a sítí“, a to se

c) zvláštním důrazem na správu a ochranu údajů,

a která má být prováděna na základě desetibodového akčního plánu.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV jednoznačně vítá analýzu Komise a důrazně podporuje předložené návrhy. Je nejvyšší čas, aby se spotřebitel stal ústředním bodem evropské energetické politiky a energetických politik členských států, neboť významný pokrok v naplňování některých cílů, které lemují cestu k udržitelnému zajištění dodávek energie, při němž jsou účinně využívány zdroje, může být akceptován a dosažen pouze tehdy, budou-li mít spotřebitelé ze všech sociálních skupin rozsáhlou možnost aktivně a odpovědně jednat v zájmu hlavních cílů energetické politiky a politiky v oblasti životního prostředí.

3.2. EHSV konstatuje, že strukturální a strategický význam spotřebitelů je v energetickém systému celé řady členských států z důvodu nedostatečného regulačního rámce značně omezený. Tento rámec odráží to, že na politické úrovni zatím není dostatečně docenována aktivní úloha spotřebitelů. V této souvislosti představují návrhy vhodnou cestu, jak dosáhnout stanovených cílů (mimo jiné omezení spotřeby energie díky větší energetické účinnosti a úsporám energie, přechod na čisté zdroje ve výrobě energie, lepší přizpůsobování spotřeby nabídce, jež bude v budoucnu výrazněji kolísat, odlehčení a zefektivnění sítě prostřednictvím reakce strany poptávky a větší rozmanitost subjektů) způsobem, jenž bude vůči spotřebiteli transparentní a nákladově efektivní.

3.3. Má-li být spotřebitelům přiznáno více práv a poskytnuto více možností, musí si být současně také vědomi skutečnosti, že i oni musí nést odpovědnost a akceptovat potřebu přizpůsobovat se. Pro mnohé je to něco nového.

3.4. Tuto odpovědnost nelze nikomu vnutit, všechny zúčastněné strany (včetně politických představitelů) se jí musí naučit a osvojit si ji. Z toho důvodu je naléhavě nutné posílit účast spotřebitelů na rozhodnutích přijímaných v oblasti energetiky, na investicích do zařízení pro výrobu energie, energetických sítí (včetně aplikací inteligentních sítí) a skladovacích zařízení, jakož i účast na jejich řízení.

3.5. Ceny energie pro koncové uživatele musí být jednak dostupné (problematika konkurenceschopnosti, ale i energetické chudoby), jednak spravedlivé (ve smyslu spravedlivého rozdělení zátěže i prospěchu). Ceny energie a energetické technologie v minulosti často zvýhodňovaly subjekty, které měly k dispozici zvláštní poznatky a odborné znalosti, dovednosti a finanční a technické prostředky a měly možnost je využívat. Systém, který neusiluje o odstranění této nerovnováhy, podřívá důvěru znevýhodněných spotřebitelů v trh.

3.6. EHSV souhlasí s Komisí, že energetickou chudobu – která představuje stále větší sociální problém – lze nejlépe řešit přímo prostřednictvím sociálních politik. Nicméně je důležité, aby nová politika pro spotřebitele energie rovněž usilovala o odstranění nerovnováhy a nespravedlnosti na trhu.

3.7. Ve sdělení se oprávněně velmi jasně konstatuje, že kromě přístupu k informacím je v podstatě hlavním faktorem určujícím rozhodování spotřebitelů konečná cena (brutto). I když mezi obyvatelstvem panuje podstatně větší informovanost o problematice zmírňování změny klimatu, jakož i kladný postoj k obnovitelným zdrojům energie, je to především cena, jež rozhoduje o tom, zda bude docházet k úsporám energie, zda budou prováděna opatření v oblasti energetické účinnosti a zda budou využívány environmentálně udržitelné zdroje energie. Je nezbytné zajistit, aby především zranitelní spotřebitelé nebyli bez ochrany vystaveni mimořádným nárůstům cen energií, nýbrž aby byly zavedeny (technické) mechanismy, které jim téměř automaticky poskytnou požadované přínosy.

3.8. Vznikl nový trend, a sice takový, že spotřebitelé poptávají nejen regionální zemědělské výrobky, ale také „regionální elektrickou energii“ ze zařízení pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Téměř všude brání regulační režim tomu, aby mohla být tato zvýšená poptávka uspokojena nabídkou energetických podniků – především pak takových, které spotřebitelům umožňují přímo ovlivňovat podnikatelská rozhodnutí, jako jsou občanské energetické společnosti nebo určité komunální podniky.

3.9. Tato skutečnost je neuspokojivá ze dvou důvodů. Zaprvé není zajištěn efektivní tržní výsledek, neboť nejsou uspokojovány preference spotřebitelů ani jejich potřeby. Zadruhé regionální nabídka zelené elektřiny zvyšuje vnímání hodnoty energie obecně a motivuje spotřebitele energie k dalším úsporám energie a krokům v oblasti energetické účinnosti a k využívání možností flexibility k vyrovnávání výkyvů ve výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

3.10. EHSV považuje přístup Komise, který spočívá v rozpoznávání místních podmínek, v jejich rozsáhlejších zohledňování a podpoře a v intenzivním zapojení místních účastníků trhu, za důležitý, mimo jiné proto, aby bylo možné stanovit skutečnou cenu v místě spotřeby energie, a nikoli v místě její výroby.

3.11. Otázka, jakým způsobem jsou energetické systémy budovány, má strategický význam. Pro vybudování nejefektivnějšího celkového systému je potřebná hospodářská soutěž, což se zdaleka netýká pouze výroby energie a jejího běžného uvádění na trh. Jednostranná rozhodnutí o určitých konfiguracích trhu či systému, k nimž přistupují jednotlivé členské státy, bývají tudíž unáhlená. Především je třeba překonat oddělené posuzování výroby energie na straně jedné a jejího uvádění na trh na straně druhé a stejně tak i odvětvové dělení na elektřinu, teplo a dopravu.

3.12. Energetické systémy musí být hodnoceny podle toho, do jaké míry vyhovují těmto požadavkům. V případě tepla a dopravy – na rozdíl od elektřiny – byli spotřebitelé do příslušných regionálních procesů vždy důrazněji zapojeni. Pokroku v naplňování cílů energetické politiky a politiky v oblasti životního prostředí bude možné lépe dosáhnout tehdy, bude-li zde ochota zajistit při konfiguraci energetických systémů začlenění a zapojení spotřebitelů, jakož i konvergenci odvětví elektřiny, tepla a dopravy. V této souvislosti je převaha decentralizovaných energetických systémů zřejmá. EHSV v tomto ohledu poukazuje také na své stanovisko k tématu uspořádání trhu s energií⁽⁵⁾.

3.13. Je nezbytné věnovat velkou pozornost snadné obsluze nových systémů, které musí být jednoduché a transparentní a nesmí klást na spotřebitele příliš velké nároky. Technické prostředky k tomuto účelu jsou k dispozici.

3.14. Nejprve je ale nezbytné vytvořit v Evropě jednotný rámec, který umožní začlenit do ceny energie v plném rozsahu veškeré náklady spojené s výrobou energie, včetně externích nákladů. Tato skutečnost vyžaduje bezvýhradné uvádění skutečných nákladů⁽⁶⁾, spotřebitelé musí být s to snadno a spolehlivě interpretovat konečné spotřebitelské ceny. Nesprávné cenové signály, které jsou důsledkem přímých či nepřímých dotací na určité zdroje energie, nelze napravit žádnou, byť transparentní, pružnou a otevřenou, regulací trhu.

⁽⁵⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

4. Pilíř č. 1: Možnost spotřebitelů jednat

4.1. Obecné připomínky

4.1.1. Úloha spotřebitele v odvětví energetiky by v následujících letech mohla doznat zásadních změn, pokud k tomu bude politická vůle. Je tudíž zcela přirozené, že Komise tomuto odvětví věnovala ve svém sdělení největší prostor. Nejedná se totiž pouze o technické aspekty či otázky obchodního práva, nýbrž o rozhodující strukturální změny, které vyústí v demokratičtější energetické procesy.

4.1.2. Aby spotřebitelé mohli na vlastní odpovědnost lépe řídit svou spotřebu, musí k tomu mít kromě lepších informací nejprve technické a hospodářské **předpoklady**. V případech, kdy dosud není nebo nemůže být zjišťována (a tudíž ani účtována) individuální spotřeba, musí být co nejrychleji sjednána náprava. Při nutné instalaci nových měřicích přístrojů je třeba volit rovnou „inteligentní měřiče“.

4.1.3. Podle Komise je třeba rychle zlepšit informace o spotřebě, což také znamená, že oněch přibližně 28 % spotřebitelů, kteří po roce 2020 pravděpodobně ještě nebudou mít přístup k „inteligentním měřičům“, musí získat právo takový přístup na vyžádání obdržet. Hospodářské předpoklady existují pouze tehdy, pokud případné úspory zůstávají v plném rozsahu u koncového uživatele a nejsou opět vyrovnávány novými paušály.

4.1.4. V zájmu rychlého zavedení inteligentních měřičů musí být tento krok pro spotřebitele nákladově neutrální. Náklady na jejich instalaci je třeba započítat do síťových nákladů. Pro výrobce musí být vytvořeny jednotné a přísné rámce v oblasti ochrany údajů a komunikačních protokolů.

4.1.5. Nákladová neutralita je však pouze jedním důležitým a nezbytným kritériem pro akceptaci „inteligentních měřičů“ ze strany spotřebitelů. Kromě toho musí panovat značná důvěra v provozovatele sítí a v dodavatele a distributory elektřiny, kteří shromažďují a vyhodnocují údaje. Čím více jsou spotřebitelé od těchto podniků vzdáleni, tím hůře se tato důvěra vytváří. Podle EHSV je naprosto jasné, že při tom musí být spotřebitelům zajištěna maximální úroveň ochrany údajů, což mimo jiné znamená, že musí mít plný přístup k veškerým údajům.

4.1.6. Spotřebitelům se již dnes nabízí několik možností, jak si na stávajících trzích vyhledat výhodnější nabídky. Myšlenka Komise, že „*změna dodavatele musí být jednoduchá po technické stránce, rychlá a spolehlivá*“, by měla být v Evropě, která byla vytvořena za účelem podpory volného pohybu zboží, samozřejmostí. Zrušení poplatků a pokut za změnu dodavatele tudíž není záležitostí, kterou „*lze zvážit*“⁽⁷⁾, nýbrž která musí být uskutečněna!

4.1.7. Možnost volby dodavatele a sjednání smluvních podmínek je základním prvkem tržní soutěže. V tomto ohledu slouží jako ukazatel četnost změny dodavatele. Ke změně dodavatele dochází častěji, v mnoha členských státech jsou však tyto případy velice zřídka⁽⁸⁾. Může za to nedostatečná informovanost spotřebitelů a existence dalších překážek na trhu.

4.1.8. I když je změna dodavatele pro spotřebitele důležitým nástrojem, nelze fungování hospodářské soutěže soudit pouze podle četnosti změny dodavatele a podle cen. Již nyní hraje při volbě dodavatele rostoucí úlohu spokojenost zákazníka, vazba na místní prostředí a společenská angažovanost místních subjektů, jakož i přítomnost zástupců dodavatele v daném místě. Spotřebitelé se stále více zajímají nejen o to, jakým způsobem je elektřina vyráběna, ale také o to, kde a kým. Proto je důležité, aby si spotřebitelé mohli svobodně vybírat nejen distributora elektrické energie, ale také jejího výrobce.

4.1.9. Bude tedy existovat **soutěž, co se týče cen a kvality**. Jsou-li síťové a výrobní náklady transparentní, může být elektřina vyráběná s nepatrně vyššími výrobními náklady, ale nižšími náklady na přepravu v konečném součtu opět výhodnější. To však vyžaduje, aby byly ceny ve složce týkající se síťových nákladů určovány podle vzdálenosti a aby bylo možné přímo a nezávisle uvádět na trh za rovných soutěžních podmínek vlastní elektřinu pocházející z obnovitelných zdrojů energie.

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁸⁾ Viz ACER/CEER: *Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013* (Výroční zpráva o výsledcích monitorování vnitřního trhu s elektřinou a se zemním plynem za rok 2013), říjen 2014, s. 69.

4.1.10. Výbor souhlasí s Komisí v tom, že cílů v oblasti sociální, strukturální a regionální politiky nemůže být dosaženo prostřednictvím státem řízených/regulovaných cen energie.

4.1.11. Za naprosto zásadní považuje EHSV konstatování týkající se „reakce strany poptávky“, „vlastní výroby a spotřeby“ a „zvyšování míry účasti spotřebitelů pomocí zprostředkování a kolektivních systémů“, neboť se zde nabízejí zcela nové možnosti vývoje.

4.2. Reakce strany poptávky

4.2.1. Úspěchy již zavedených systémů reakce strany poptávky, které Komise ve svém sdělení popsala a jichž bylo dosaženo mimo jiné na základě dynamické tvorby cen (ve smlouvách o dodávkách elektřiny) a flexibilních automatizovaných systémů reakce strany poptávky, působivě dokládají konstatování, že „energetická účinnost a reakce strany poptávky často představují lepší možnost, jak dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou, než výstavba více elektráren či elektrických vedení nebo jejich udržování v provozu“⁽⁹⁾.

4.2.2. Aktivní zapojení koncových uživatelů lze ale zajistit pouze tehdy, pokud přínosy pružných sazeb vyrovnají v přiměřené lhůtě případné nutné investiční náklady. Cenové signály tudíž musí být skutečně odpovídající, tzn. že pokud je na trhu vysoká nabídka elektřiny a malá poptávka (například během větrného či slunečného počasí), resp. vysoká poptávka a malá nabídka, musí se tato skutečnost projevit v konečných spotřebitelských cenách, které jsou na výběr.

4.2.3. Spotřebitelé musí být o cenových signálech informováni – pokud možno automatizovaně –, aby je mohli využívat. Pro tento účel je nezbytné, aby byly systémy co nejvíce samoregulační. V opačné případě by z nich měli prospěch pouze technicky zdatní zákazníci. Rozhodnutí, do jaké míry se bude spotřebitel na těchto trzích podílet, musí být ponecháno na něm.

4.2.4. Lze očekávat, že „noví, aktivní spotřebitelé“ se budou systémů reakce strany poptávky účastnit o to intenzivněji, čím více budou sami přímo zapojeni do přijímání rozhodnutí o opatřeních v oblasti infrastruktury a čím více se budou podílet na investicích do výrobních zařízení, sítí a skladovacích zařízení a na jejich řízení. Z toho důvodu mají na trhu s elektřinou značný význam všechny formy účasti občanů a občanské energie, resp. jiné komunitní systémy založené na výrobě energie spotřebiteli. Komise však tyto souvislosti ve svém sdělení dostatečně nerozvedla.

4.3. Vlastní výroba a spotřeba energie – spotřebitelé vyrábějící energii v budoucí energetice

4.3.1. Spotřebitelé by mohli přizpůsobovat prostřednictvím systémů reakce strany poptávky nejen svou spotřebu energie. Komise oprávněně konstatovala, že „kombinace možností decentralizované výroby a skladování s pružností na straně poptávky může spotřebitelům v ještě větší míře umožnit, aby se stali svými vlastními dodavateli a správci, pokud jde o jejich energetické potřeby (resp. jejich část), stali se výrobci i spotřebiteli a snížili své náklady na energii“⁽¹⁰⁾.

4.3.2. Toho však bude možné dosáhnout pouze tehdy, budou-li k dispozici skutečně nové koncepce trhu zohledňující stanovené cíle a nebude-li pouze vyvíjena snaha přetransformovat stávající systém tak, aby do něj mohly být začleněny nové zdroje energie⁽¹¹⁾.

4.3.3. Je nezbytné vytvořit nové systémy pobídek, které budou odměňovat takové formování vlastní spotřeby energie, přímých dodávek energie, jakož i skladování přebytečné energie a zajišťování vyrovnávací energie, které bude ve prospěch systému. To však vyžaduje, aby byla nejen nově vymezena kritéria prospěšnosti pro systém, ale také nová vize toho, jak by ve stále decentralizovanější energetice mohl vypadat „energetický systém budoucnosti“. V každém případě však není přijatelné setrvávat u tradiční podoby systému, jež pochází z doby, kdy konvenční jaderné a uhelné elektrárny trvale kryly základní zatížení.

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹⁰⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

4.3.4. Komise ve svém sdělení uvádí další přínosy decentralizované výroby energie z obnovitelných zdrojů, mimo jiné také možnost snížit ztráty v síti a její přetížení, a v dlouhodobém horizontu tak i náklady na síť. EHSV zastává stejný názor, ale tyto přínosy nejsou v členských státech dosud dostatečně uznávány ani zohledňovány.

4.3.5. Z přínosů tohoto nového přístupu, které byly podrobně popsány v pracovním dokumentu ⁽¹²⁾, který je ke sdělení připojen, vyplývá, že „přístup založený na spotřebitelích vyrábějících energii“ bude více než „pouhým“ užitečným doplněním „centralizovaných zdrojů“. Jde o to, aby se spotřebitelé mohli nezávisle rozhodnout, zda se prostřednictvím vlastní výroby a spotřeby energie, jejího skladování a také uvádění na trh ujmuou aktivní úlohy v budoucím energetickém systému.

4.3.6. Komise však ve svém sdělení nevymezila vlastní výrobu a spotřebu dostačujícím způsobem. Z příkladů ⁽¹³⁾ uvedených v pracovním dokumentu připojeném ke sdělení je naopak patrné, že vlastní výrobu a spotřebu vnímá příliš úzce. Podle EHSV je třeba je pojímat širěji než jen jako elektřinu vyrobenou pomocí vlastního zařízení nezávislého na měřicím přístroji, tedy například jako elektřinu z fotovoltaických panelů na střeše domu, tj. elektřinu vyrobenou bez použití veřejné sítě či přenosu v této síti. Je nezbytné přestat rozlišovat osoby na provozovatele zařízení a konečné spotřebitele, jak se doposud činí, neboť to pokrývá pouze určitou formu soběstačnosti.

4.3.7. Vznikají i širěji chápané komunitní systémy založené na tomto přístupu, v současnosti jim však jsou ještě kladeny značné překážky. Patří sem například i obchodní model, kdy energetická družstva dodávají elektřinu přímo svým členům nebo kdy občanské energetické společnosti dodávají elektřinu spotřebitelům v bezprostředním okolí, aniž by vstupovaly na burzu či využívaly služeb distributorů. Zavedení takových modelů by spotřebitele v jeho nové, aktivní úloze významně posílilo a přineslo by zcela nové obchodní modely, které musí být v „nové politice pro spotřebitele elektrické energie“ zohledněny.

4.3.8. Pojem vlastní výroby a spotřeby je důležité rozšířit také proto, že dosavadní restriktivní výklad (rozlišování osob na provozovatele zařízení a konečné spotřebitele) je zaměřen pouze na zvláštní skupinu „aktivních spotřebitelů“. Vlastní výrobu a spotřebu totiž takto může realizovat pouze část spotřebitelů, kteří mají dostatečný objem finančních prostředků na investice do zařízení, a především dostatečný prostor k jejich instalaci (například v budovách nebo na střeších). Prakticky vyloučení by byli například nájemníci, stejný problém vzniká i u průmyslových spotřebitelů, zejména u menších zemědělských podniků nebo podniků bez vlastních velkých pozemků.

4.3.9. Rozsáhle koncipované formy vlastní výroby a zásobování energií, které (samozřejmě za poplatek) využívají veřejných sítí, představují oproti tomu modely, díky nimž mohou i nájemníci, menší podniky či členové družstev atd. hrát na trhu s energií aktivní a odpovědnou úlohu jakožto spotřebitelé a výrobci energie v jedné osobě a generovat příjmy, resp. vytvářet úspory. Úzké vymezení pojmu vlastní výroby a spotřeby je tudíž z hlediska sociální politiky nespravedlivé a z hlediska hospodářské politiky diskriminující.

4.4. Účast spotřebitelů pomocí zprostředkování a kolektivních systémů

4.4.1. Komise hovoří také o tom, že „v řadě členských států se stále častěji objevují kolektivní systémy a komunitní iniciativy. Stále více spotřebitelů se zapojuje do kolektivních systémů vlastní výroby a spolupráce, aby lépe řídili svou spotřebu energie. Výsledkem této inovace **pocházející od** spotřebitelů jsou rovněž inovace určené pro spotřebitele a nástup nových obchodních modelů. Objevují se společnosti poskytující energetické služby, agregátoři, makléři, společnosti pro zpracování údajů, další zprostředkovatelé a často i spotřebitelské organizace, kteří spotřebitelům pomáhají dosáhnout výhodnějších podmínek a řeší za ně administrativu a složité hledání. Tím se zároveň otevírají nové příležitosti pro místní komunity a orgány, jejichž regionální a místní energetické iniciativy mohou na místní úrovni zajistit cennou vazbu mezi osobami s rozhodovací pravomocí, občany a inovátory“ ⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 141 final ze dne 15. července 2015.

⁽¹³⁾ Viz poznámka pod čarou 12.

⁽¹⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

4.4.2. Ze studie týkající se „občanské energie“⁽¹⁵⁾, již EHSV vypracoval, vyplývá, že existuje ještě celá řada dalších přínosů (např. zajištění souhlasu s výstavbou nových zařízení, možnosti regionálního hospodářského rozvoje, financování investic). EHSV ve všech navštívených členských státech zjistil, že občanská společnost je velmi ochotná aktivně podporovat příslušné soukromé či komunitní modely nebo je sama realizovat. K jejich uskutečnění však často nedochází, a to kvůli právním předpisům, byrokratickým překážkám či dalším formám vědomé či nevědomé diskriminace.

4.4.3. Například občané, kteří společně provozují občanskou větrnou turbínu, často nemohou vlastní elektřinu přímo odebírat a využívat, ale musejí ji přes distributory uvádět na trh a následně ji odkupovat. Taková situace není tím, co si EHSV představuje pod pojmem „aktivní účast na trhu“.

4.4.4. V úvodu svého sdělení Komise uvádí, že „překážky bránící [...] ve vlastní výrobě a spotřebě“ představují problém, který je třeba řešit, bohužel však dostatečně nerozvádí, kde a jakým způsobem se tyto překážky konkrétně projevují a co je třeba učinit k jejich odstranění. Zkušenosti z řady členských států ukazují, že vnitrostátní regulační orgány často v podstatě brání vlastní výrobě a spotřebě, soběstačnosti či přímým dodávkám energie v širším smyslu nebo je přinejmenším hospodářskými či byrokratickými opatřeními komplikují. Jako příklad lze uvést Španělsko či Německo. Výbor proto Komisi žádá, aby vypracovala samostatný dokument, jenž by vycházel z pracovního dokumentu⁽¹⁶⁾ připojeného ke sdělení a který by popisoval úmyslná i neúmyslná znevýhodnění, jimž přístupy založené na spotřebitelích vyrábějících energii čelí, stávající byrokratické překážky a způsoby, jak by měly být existující formy diskriminace odstraněny, a aby tento dokument zahrnula do konzultačního procesu.

V rámci toho musí Komise rovněž sebekriticky posoudit, zda jsou její vlastní předpisy v oblasti státní podpory slučitelné s výroky uvedenými v tomto sdělení. Již dnes musíme konstatovat, že význam vlastní spotřeby, soběstačnosti a přímých dodávek energie není v Pokynech pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky⁽¹⁷⁾ dostatečně zohledněn.

4.4.5. V rámci diskuse o úloze zprostředkovatelů by se mělo hovořit také o nezávislosti na velkých distributorech. Za účelem zajištění této nezávislosti by bylo vhodné vést další diskuse o obchodních modelech zprostředkovatelů a tom, kdo jsou jejich zadavatelé.

5. Pilíř č. 2: „Uvádění inteligentních domácností a sítí do praxe“

5.1. Nový energetický systém se vytváří směrem zdola nahoru. Připojená zařízení se stanou inteligentními domácnostmi, jež se stanou budovami, které se zase stanou aktivní součástí sítě. „Inteligentní domácnosti“ jsou takřka základem nového energetického systému a představují rovněž místo, kde se noví, aktivní spotřebitelé učí a získávají zkušenosti. Je nutné lépe informovat o řadě možností, které již jsou k dispozici.

6. Pilíř č. 3: „Zvláštní důraz na správu a ochranu údajů“

6.1. Základem a předpokladem pro rychlé zavádění moderních komunikačních systémů, které budou použitelné i v budoucnu, jsou jednotné a spolehlivé směrnice o ochraně údajů. Zde je nutné stanovit:

- Jaké údaje musejí být vůbec pro optimální provoz nutně zaznamenávány?
- Jakým způsobem musejí být údaje kódovány?
- Kde a jak dlouho budou ukládány?
- Kdo může nařídit jejich vymazání?

6.2. EHSV považuje za naprosto nezbytné, aby spotřebitel byl a i nadále zůstal majitelem svých údajů a aby nad nimi měl plnou kontrolu a měl k nim neomezený přístup, díky čemuž bude moci tyto údaje ověřovat, opravovat, odstraňovat a v případě změny dodavatele převádět.

V Bruselu dne 20. ledna 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ EHSV: *Nová budoucnost pro energetiku: Studie EHSV o úloze občanské společnosti v provádění směrnice EU o energii z obnovitelných zdrojů* (EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA-CS).

⁽¹⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 12.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1.